

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Temel Kavram ve İlkeler

Dr. Erol BARIN

Yabancılara Türkçe Öğretimi

-Kaşgarlı Mahmut ve DLT-

- Medreselerde yapıldığı gibi önce ve hemen her zaman sadece kural verme değil, önce çok sayıda örnekten hareket edip kurala ulaşma yolunu izlemiş ve günümüz yabancı dil öğretiminde benimsenen bir yöntem uygulamıştır.
- Dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini çok iyi fark etmiş, verdiği çok sayıda örneği günlük hayattan, atasözlerinden, manzum sanat eserlerinden derlemiştir.
- Türkçeyi öğretirken, Türk kültürünü de tanıtmaya, öğretme amacını gütmüş, bu konuya özel bir önem vermiştir.
- Dil öğretiminde tekrarın önemini çok iyi kavradığından, önceden geçen bir kuralı gerektiğinde tekrar hatırlatmaktan çekinmemiştir.
- İzlediği bu başarılı yöntemleri buluncaya kadar çok çaba harcayan yazar, iki yıl içinde eserini üç kez yazıp beğenmemiş, nihayet kesin olarak dördüncü defa yazmıştır. Böylece o, eser yazma konusunda da kendisinden sonra geleceklere geçerli bir ders vermektedir.

Türkçe yüreğinize düşen bir cemre olmalı. EB

U Sistemi

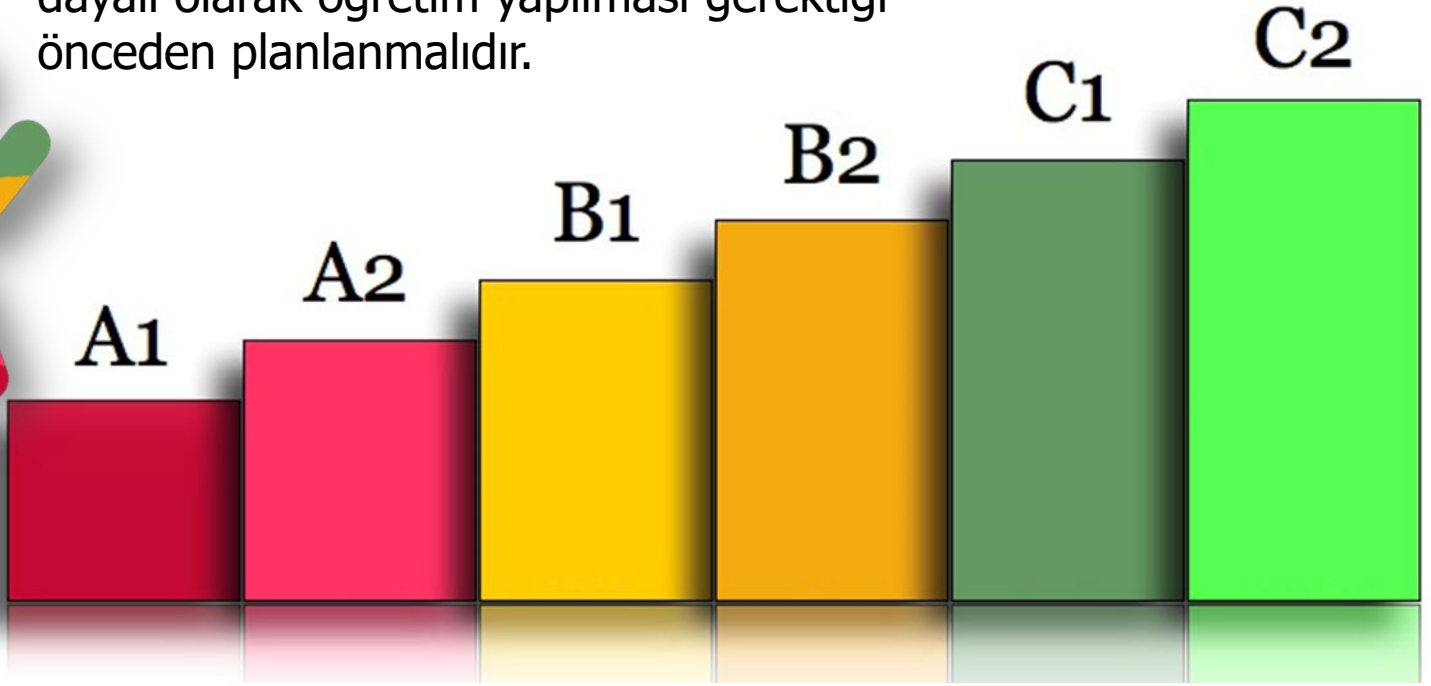

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler

Dil Öğretiminin Planlanması

Yabancı bir dil öğretilirken hangi hedef kitleye ne kadar bir süre içerisinde ve hangi ihtiyaca dayalı olarak öğretim yapılması gerektiği önceden planlanmalıdır.

Dört Temel Beceriye Dikkate Alma

OKUMA

DİNLEME

YAZMA

KONUŞMA

Dinleme, okuma, konuşma ve yazma eğitimin ilk basamağından itibaren birlikte ele alınmalıdır.

DOKY

Basitten Karmaşığa, Somuttan Soyuta Gitme

- Bir yabancıya Türkçe öğretirken öncelikle görebileceği ve çevresiyle ilişki kurabileceği kelimeler öğretilmelidir. Somut bilgiler öğretilmeden soyut düşüncelerin kavranılamayacağı gerçeğinden hareketle tümevarıma dayalı bir sistem içinde Türkçe öğretmeye çalışırken kalıplaşmış diyaloglar ve söz kalıpları verileceği için tümdengelimde de yer verileceği unutulmamalıdır.

Bir Seferde Tek Yapıyı Sunma

- Yabancılara Türkçe öğretirken üzerinde durulması gereken en önemli husus öğrenciye bir dil bilgisi yapısı kavratılmadan yeni bir yapıya geçilmemesi gereğidir.
- Aynı anda birden fazla yapıyı öğrenciye kazandırmaya çalışmak, verilmek istenenin tam anlaşılmasına ve belirli bir süre geçtikten sonra unutulmasına ya da diğer yapılarla karıştırılmasına yol açmaktadır. Verilen yapılar, iletişimde kullanıldığı biçimiyle örneklerle desteklenmelidir.
- Çünkü, uygulaması yapılmayan bilgi, çabuk unutulur.

Verilen Bilgilerin ve Örneklerin Hayata Uygunluđu

- Yabancılara Türkçe öğretirken verilen bilgilerin ve örneklerin teorik değil pratikte kullanıldığı gibi olması şarttır. Çünkü, dili öğrenen yabancı, toplum arasına karıştığında öğrendiklerinin uygulamaya dönebilmeli ve çevresiyle doğru bir iletişim kurabilmelidir.

İletişimden kopuk bir dil öğretimi, öğrenciyi çok çabuk dilden ve dolayısıyla kültürden uzaklaştıracaktır.

Öğrencileri Aktif Kılma

- Dil öğretiminde amaç yaşayarak öğrenmedir. Çünkü, insan duyduklarının büyük bir bölümünü unuttur. Okuduklarının bir kısmını hatırlar ama yaptıklarını çok büyük bir oranda hatırlar. Sınıf içi uygulamalarının tamamının öğrenciye dönük ve dolayısı ile öğrenciyi her an aktif durumda tutacak biçimde olması gerekir.
- Çünkü, eğitimde dikkat süresinin 20 dakikayı geçmediği göz önüne alınırsa bu kısa süre içinde öğrenciyi sıkmadan ona bir şeyler kazandırmak ancak onun katılımı ile mümkün olabilir.

Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

- Her öğrencinin dil öğrenme ihtiyacı ve kendi fiziki, psiko-sosyal durumu aynı değildir. Bu sebeple öğrencilerin yaş, eğitim durumu, sosyal konumu ve Türkçeyi öğrenme sebebi mutlaka göz önüne alınmalı ve özellikle verilecek ödevlerde buna dikkat edilmelidir.

Görme ve İşitmeye Dayalı Araçlardan Yararlanma

- İletişim araçlarının çok öne çıktığı günümüzde dil öğretirken televizyon, video, bilgisayar, yapay zekâ gibi araçlardan yararlanarak dört temel becerinin daha iyi kavratılacağı, öğrenilenlerin daha kalıcı olacağı herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir.
- Akıllı tahta ve zenginleştirilmiş kitaplar ile uzaktan dil öğretimi de önem taşımaktadır.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Genel İlkeler

Kullanılan Dilin Öğretilmesi

- Yabancılara Türkçe öğretirken yaşayan Türkçenin öğretilmesi çok önemlidir. Aksi takdirde öğrenciler içine girdikleri Türk toplumunda öğrendikleri Türkçe ile iletişim kurmakta zorlanacaklardır. Bu da Türkçeyi öğretme hedefinden uzak bir tutumdur.
- Gerek ders kitapları, çalışma kitapları ve kaset ve cd'lerde gerekse sınıf içi konuşmalarda yapaylıktan uzak durulmalıdır.
- Öğretim elemanı yalnızca kendi kullandığı cümleleri değil, standart Türkçeyi öğretmek zorundadır.

Telaffuza Önem Verme

- Değişik milletlerden kişilerin Türkçe öğreneceği bir sınıfta en çok üzerinde durulması gereken konu, Türkçeyi telaffuz, vurgu ve tonlamaya uygun olarak öğretmektir. Alfabe öğretilirken verilecek olan örneklerden başlayarak bunun üzerinde çok önemle durulması gerekir. Buna çok dikkat edilmezse aynı sınıfta birden fazla söyleyiş biçimiyle karşı karşıya kalınacaktır.
- cami, tarih, vali, tatil, kararı, zamanı vb.

Öğrencilerin Bildiği Kelimelere Dayanarak Yeni Cümleler Kurma

- Yabancı dil öğrenen kişilerin henüz anlamını kavrayamadıkları kelimelerle düşünmesi ve kendini ifade etmesi mümkün değildir.
- Öğrencilere verilecek metinler daha önce çeşitli uygulamalarla öğretilen kelimelerden oluşmalı, ancak her metinde de öğrencinin sezebileceği şekilde birkaç yeni kelime verilmelidir.

Öğrencilere Öğrendiklerini Uygulama İmkânının Verilmesi

- Uygulamaya dönük olmayan dil öğretimi amacına ulaşamaz.
- Öğrencilere ders kitabında öğretilenler çalışma kitaplarında değişik cümleler içerisinde kavratılmalı ve sınıf içinde bireysel oyunlar ve grup oyunları ile neşeli ve zevkli bir ortam içinde uygulatılmalıdır.

Herkese Eşit Söz Hakkı Tanınması

- Dersi her öğrencinin eşit sürede katılımı ile işlemek hem öğrencileri edilgen öğrenim biçiminden kurtaracak ve onları etkin kılacak hem de öğrencinin kafasında herkesin eşit durumda olduğu yer edecektir.

Öğrencinin Kendini Yazılı ve Sözlü İfade Edebilmesi

- Yabancılara Türkçe öğretilirken ilk dersten itibaren konuşma ve yazma birlikte verilmeli ve öğrenciden de duygu ve düşüncelerini hem yazılı hem de sözlü olarak ifade etmesi istenmelidir. Ancak, bu şekilde öğretilenler daha kalıcı bir duruma gelir. Zaten dil öğretiminin amacı da budur.

Dil ile Birlikte Kùltürün Verilmesi

- Kelimeler boş semboller değildir. İletişimde yer alan her kelimenin ardında bir kabuller dünyası yer almaktadır. Bu kabuller, kelimenin ait olduğu toplumun kùltürünün bir parçasıdır. Özellikle deyimler çok iyi öğretilmelidir. Çünkü, günlük kullanımda deyimlere çok fazla yer vermekteyiz. Yabancı biri, Türkçedeki deyimleri iyi kullandığında insanlarla çok daha rahat iletişim kurabilmektedir.
- Burada önemli olan, kelimeleri hangi metinlerde ne şekilde kullanacağımızdır. Yaşantılardan kopuk olarak dil öğretilmeye kalkılırsa o zaman ne dil ne de kùltür tam olarak öğretilir. Yabancılar öncelikle insanlığın genel değerleri, ortak yönleri üzerinde Türkçe öğretmeye başlamak gerekir.

Hem Bireysel alışmalara Hem de Grup alışmalarına Gereken lüde Yer Verilmesi

- Gerek ders içerisinde gerekse ders dışında verilecek alıştırmalar öncelikle kendi yapabilecekleri türde olmalı, verilenler bu yolla özümsetilmelidir. Daha sonra öğrencilere roller dağıtılarak önce ikili sonra daha büyük gruplar hâlinde dramatizasyon çalışmaları yaptırılmalıdır.

Dersi Sıkıcı Olmaktan Kurtaracak Çeşitli Uygulamalara Yer Verilmesi

- Hem dersi tek düzelikten kurtarmak hem de öğrencilerin yaparak, yaşayarak dil öğrenmelerini sağlayabilmek için şarkı, şiir, fıkra, tekerleme, bulmaca ve değişik oyunlardan yararlanmak gerekir.
- Yabancı dilde unutulmayan şeylerin başında şarkılar ve tekerlemeler gelmektedir. Ayrıca, 60 oktava kadar müziğin insanı öğrenmeye daha açık hâle getirdiği gerçeği unutulmamalıdır.

Öğretilmeyenlerin Sorulmaması

- Daha önceden belirttiğimiz gibi, öğrencilerin bildiği kelimelere dayanarak öğretim yapılması gerekmektedir. Dolayısı ile öğrencilere öğretmediğimiz kavram ve yapıların gerek sınıf içi uygulamalarında gerekse sınavlarda sorulmaması gerekir. Aksi takdirde bu tutum ölçme ve değerlendirmenin yanlış sonuç vermesine sebep olacaktır.

Öğrencinin Öğreneceği Kadar Bilgi Verilmesi

- Dil Öğretiminin her basamağı belirli bir plana dayandırılmalıdır. Öğrenciye ne sıkılacağı kadar az ne de alamayacağı kadar çok bilgi verilmelidir. Burada unutulmaması gereken en önemli husus, karşımızdaki öğrencilerin yabancı olduğu ve Türkçeyi çizebildiğimiz sınırlar kadar öğrenebildiğidir.

Öğrencilerin Yaptıkları Yanlışların Anında Düzeltilmesi

- Dil öğretiminin ilk basamağından itibaren öğrencilerin yaptıkları yazılı ve sözlü yanışları anında düzeltmek gerekir. Yoksa yanışlar üst üste yığılacak ve karşımıza büyük bir problem olarak çıkacaktır. Öğrenci bu düzeltmenin kendi iyiliğİ için yapıldığını kavradığında daha mutlu olacaktır.

Ders Dışı Önemli Uygulamalar

- Konuşma Atölyesi (Yanlışlar ders sonunda genelleştirilerek değerlendirilir)
- Yazma Atölyesi (Süreç temelli ölçme ve değerlendirme)

Yaklaşım / Yöntem/Teknik

Yaklaşım, yöntem ve teknik nedir?

Hangi yaklaşım veya yöntemi esas almak gerekir? Niçin?

Modern Dil Öğretim Yaklaşımı

Dil Öğretim Yöntemleri

- *Dil Bilgisi – Çeviri Yöntemi*
- *Doğrudan Yöntem*
- *Okuma Yöntemi*
- *Kulak – Dil Alışkanlığı Yöntemi*
- *Görme ve İşitmeye Dayalı Yöntem*
- *Bilişsel Yöntem*
- *İletişimci Yaklaşım*
- *Seçmecî Yöntem*
- *Toplu Fiziksel Tepki**
- *Sessiz Yol Yöntemi**
- *Topluluk ile Dil Öğretimi**
- *Telkin Yöntemi**

Dil Öğretim Teknikleri

- **Grupla Öğretim Teknikleri**

Beyin Fırtınası (Brain Storming)

Gösteri (Demonstration)

Soru / Cevap (Question and Answer)

Drama ve Rol Yapma (Drama and Role-Play)

Benzetim (Simulation)

İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları (Pair-Work and Group Work)

Mikro Öğretim (Micro Teaching)

Eğitsel Oyunlar (Educational Games)

Dil Öğretim Teknikleri

- **Bireysel Öğretim Teknikleri**
 - Bireyselleştirilmiş Öğretim (Individualized Instruction)
 - Programlı Öğretim (Programmed Instruction)
 - Bilgisayar Destekli Öğretim (Computer-Assisted Instruction)

Sınıf İçi Uygulamalar

■ *Kelime Öğretimi*

Kelime öğretiminde kullanılabilen rol yapma, drama ve gösteri teknikleri, zekâ türlerinin özelliklerine hitap eden öğretim teknikleridir. Çünkü, değişik zekâ alanlarına sahip olan öğrenciler, belli kelimelerin öğretilmesini amaçlayarak hazırlanmış küçük piyesleri veya skeçleri izlemekten hoşlanırlar. Ayrıca, aşağıdaki uygulamalardan da kelime öğretiminde yararlanmak gerekir.

- Resimlerden yararlanma
- Resimli veya karikatürlü hikâyeler oluşturma
- Kısa metrajlı filmler
- Pantomim filmleri
- Bilmece ve bulmacalar
- Eş ve zıt anlamlı kelime bulma yarışmaları vb.

Kelime Öğretimi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sırasında en önemli etkinlik kelime öğretimidir. Çünkü dili tam anlamıyla kullanabilmek ve cümle biçimlerini rahatça kavrayarak dilin içine girebilmek için yeterli düzeyde kelime hazinesine sahip olmak gerekir.

Seslerin Doğru Telaffuzu

- Alfabe öğretimi ve seslerin telaffuzu, öğretimin ilk aşamasında yer alan hususlardır. Bu, öğretim elemanı için bir fırsata dönüşmelidir. Her sesle ilgili telaffuz eğitimi, öncelikle sınıftaki nesnelere başlamak suretiyle resimlerden de yararlanarak kavratılan sesle başlayan kelimelerin gösterilmesi yoluyla gerçekleştirilmelidir. (Her sesle ilgili ortalama 20 kelime öğretilmeli.) Temel Söz Varlığı

Resimlerle Kelime Öğretimi

Gösterilerek kavratılan bu kelimeler "Temel Söz Varlığı"ndan seçilmeli ve öğrencinin en çok ihtiyacı olan kelimeler ilk önce öğretilmelidir.

Örn:

ad, adres, anahtar, asansör, anne, araba, apartman, altı (6)

bilet, bavul, bilgisayar, banka, belge, balık, bal, beş (5) gibi.

Somuttan Soyuta / Eş x Zıt Anlam

Akrabalık adları + aile kavramı
Kahvaltılıklar + kahvaltı kavramı vb.

Cümledeki bir kelime yerine başka hangi kelime gelirse anlam bozulmaz.

Eş ve zıt anlamlı kelimeleri tahmin etme çalışmaları.
(Temel fiillerde de)
Yakın anlam x Uzak anlam

Çağrışım tekniğine sıkça başvurun.

Ölçme ve Değerlendirme

- ***Materyal Hazırlama ve Ölçütleri***
 - Okuma / Anlama
 - Dinleme / Anlama
 - Yazılı Anlatım
 - Sözlü Anlatım
 - Dil Bilgisi (Sınıf İçi Uygulama)
 - Dikte (Sınıf İçi Uygulama)

Bu materyallerin her birinin kaç kelimedenden oluşacağı, hangi tür soruların sorulması gerektiği önemlidir.

Ölçme ve Değerlendirme

- *Sınav Sorusu Hazırlama ve Değerlendirme*
 - Soru Hazırlama Ölçütleri
 - Değerlendirme Ölçütleri

Sorular hazırlanırken paragraf, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, yeni cümle kurma gibi uygulamalar düşünülmeli ve kur içerisinde öğrenciye verilen bilgilerin önemine göre soru çeşitleri dikkate alınmalı ve değerlendirme buna göre yapılmalıdır.

Dil, iletişimin temelidir!

- İletişim, diyaloglarla sağlanır. Bu yüzden, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin oluşturulması veya seçilmesinde diyaloglara önem vermek gerekir.
- Diyalogların öğrenciler tarafından canlandırılması, dil öğreniminde kalıcılığı sağlamaktadır. Bu yüzden diyalogların temel yaşam alanlarındaki konuşmalara uygun olması gerekmektedir.

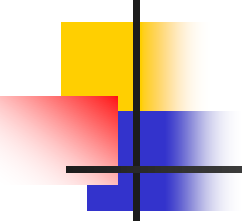
Hedef kitlelere göre metin hazırlayabilmelisiniz.

- Senaryo yazarlığına önem verin.
- Doğal metinler üretmeye çalışın.
- Hayatın içindeki konuşma biçimlerini doğru öğretin.

Dil öğretirken derste aracı dil kullanmayın.

- Derste aracı dil kullanmak önce öğrenci için iyi gibi gelir ama sonra öğrenci zihninde devamlı çeviri yapmaya çalışır ve dili istenilen düzeyde öğrenemez.
- almak (take)
- Not: Türk soylularda ilk 3 gün karşılaştırmalı örnekler sunulmalı, sonra aracı dil kullanılmamalı.

Beni can kulađıyla dinlediđiniz için
teřekkür ederim...

erolbarin@gmail.com